

เทีย
รวม

ส่วนที่ 2

สถานการณ์ทางสังคมของ พื้นที่ระดับภาค : กรณีพื้นที่ภาคกลาง

สำนักมาตรฐานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ได้จัดทำโครงการส่งเสริมการพัฒนาสังคมเชิงบูรณาการในปีงบประมาณ 2552 โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะบูรณาการงานด้านการพัฒนาสังคมและการจัดสวัสดิการสังคมให้สามารถเข้าถึงประชาชนในกลุ่มเป้าหมายต่างๆ เพื่อให้การดำเนินงานเกิดความเชื่อมโยงประสาน ทั้งเชิงพื้นที่และเชิงประเด็น อันนำไปสู่บูรณาภาพแห่งการพัฒนาสังคมอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

ดังนั้น เพื่อให้โครงการดังกล่าวเป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่กำหนด ทางสำนักมาตรฐานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ร่วมกับทางคณะวิทยากรได้จัดทำเวทีประชุมเชิงปฏิบัติการฯ ขึ้น เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การกำหนดแนวทาง และกลไกในการพัฒนาสังคมและการจัดสวัสดิการสังคมในพื้นที่ภาคกลาง

การนำเสนอรายงานสถานการณ์ทางสังคมระดับพื้นที่ภาคกลางมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องในลักษณะข้อมูลป้อนเข้า (Input) เพื่อให้ผู้เข้าร่วมประชุมได้นำข้อมูลดังกล่าวไปใช้ในการวางแผน และกำหนดกลไกการขับเคลื่อนการทำงานตลอดจนขยายมิติของงานด้านการพัฒนาสังคมและสวัสดิการสังคมในระดับภาคให้พร้อมรับกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว โดยการนำเสนอรายงานสถานการณ์ทางสังคมเป็นผลการศึกษาจากเอกสารที่มีการรวบรวมและนำเสนอข้อมูลของหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในลักษณะหัตถ์ภูมิ ความมุ่งหมายของคณะวิทยากรประการหนึ่งในการนำเสนอรายงานสถานการณ์ทางสังคมคือต้องการชี้ให้เห็นถึงมิติด้านการพัฒนาสังคมที่มีความหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นมิติด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม ที่เกี่ยวโยงเนื้อหาทั้งเชิงประเด็นและกลุ่มเป้าหมาย โดยเนื้อหาของรายงานเป็นเพียงข้อเท็จจริงส่วนหนึ่งที่เกิดขึ้นในพื้นที่ภาคกลางเพื่อใช้เป็นเนื้อหาประกอบการจัดเวทีประชุมเชิงปฏิบัติการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ “การบูรณาการกลไกการพัฒนาสังคมและสวัสดิการสังคม” ภายใต้บริบทพื้นที่ภาคกลาง โดยมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

1. ลักษณะเชิงพื้นที่ภาคกลาง

ภาคกลางเป็นพื้นที่ที่มีการพัฒนาทางเศรษฐกิจสูง เนื่องจากมีศักยภาพในการพัฒนาทั้งด้านอุตสาหกรรม การค้า/การค้าชายแดน การท่องเที่ยวและการเกษตร โดยเป็นพื้นที่ที่มีความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐานอันทันสมัยและสะดวกสบายทั้งทางบกและทางน้ำ สภาพภูมิประเทศมีความหลากหลายไม่ว่าจะเป็นภูเขา ป่าไม้ ทะเล ที่ราบลุ่มน้ำ แม่น้ำและระบบชลประทาน สามารถอธิบายโดยจำแนกตามกลุ่มจังหวัดได้ดังนี้

- **กลุ่มที่ 1** กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน 1 (ประกอบด้วยจังหวัดนนทบุรี ปทุมธานี พระนครศรีอยุธยา สระบุรี) จากการที่มีทำเลที่ตั้งอยู่บนจุดเชื่อมต่อเส้นทางสายเหนือ-ตะวันตก-ตะวันออกและตะวันออกเฉียงเหนือมี แม่น้ำป่าสัก เจ้าพระยา เป็นเส้นทางคมนาคมขนส่งทางน้ำ และมีระบบรางที่เชื่อมต่อไปยังแหลมฉบัง มีศักยภาพของดิน แหล่งน้ำที่มีความอุดมสมบูรณ์ จึงเป็นแหล่งเพาะปลูก ข้าว ข้าวโพด ข้าวฟ่าง ถั่วเหลืองและทำการปศุสัตว์ประเภท โคเนื้อ ไก่เนื้อ สุกร และการทำประมงน้ำจืด และเป็นศูนย์ราชการ แหล่งที่อยู่อาศัย รวมถึงเป็นศูนย์กลางทางการศึกษา โดยเป็นที่ตั้งของแหล่งสถาบันทางวิชาการ ทั้งสถาบันอุดมศึกษา สถาบันวิจัยเป็นจำนวนมาก รวมทั้งยังเป็นแหล่งอุตสาหกรรมการเกษตรและนอกภาคเกษตร อาทิ โรงงานแปรรูปอาหารและเครื่องดื่ม โรงงานน้ำตาลทราย โรงงานสิ่งทอและเสื้อผ้าสำเร็จรูป โรงงานผลิตเครื่องจักร เครื่องใช้ไฟฟ้าและยานยนต์ โรงงานกระดาษ อุตสาหกรรมวัสดุก่อสร้างเครื่องสุขภัณฑ์ เซรามิก และกระเบื้อง และมีแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลาย ทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางน้ำ ทางวัฒนธรรม และแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลกที่มีชื่อเสียง

- **กลุ่มที่ 2** กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน 2 (ประกอบด้วยจังหวัดชัยนาท ลพบุรี สิงห์บุรี อ่างทอง) จากการที่เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพสูง ในด้านการผลิตสินค้าเกษตร ได้แก่ ข้าว ทานตะวัน ข้าวโพด ถั่วเหลือง ปลายน้ำจืด ปลาสาวยาม โคเนื้อ ไก่เนื้อ ผักปลอดสารพิษ เนื่องจากการพัฒนาพื้นที่ชลประทานที่เป็นระบบโครงข่าย และเป็นพื้นที่แก้มลิง ที่ใช้ประโยชน์ในการส่งเสริมการบริหาร

จัดการน้ำแบบบูรณาการ มีระบบโครงข่ายทางถนนและทางน้ำ (ในลำนน้ำเจ้าพระยา และป่าสัก) ที่เชื่อมต่อไปยังพื้นที่ต่างๆ ของประเทศและอยู่ในทำเลที่เป็นจุดกึ่งกลางของประเทศ

● **กลุ่มที่ 3** ภาคกลางตอนล่าง 1 (ประกอบด้วยจังหวัดนครปฐม ราชบุรี กาญจนบุรี สุพรรณบุรี) จากศักยภาพของพื้นที่ที่ปัจจุบันเป็นแหล่งปลูกข้าว ปลูกผัก และปศุสัตว์ที่สำคัญของภาคกลาง มีลักษณะความหลากหลายทางกายภาพของพื้นที่ ทั้งป่าไม้ ภูเขา ที่ราบลุ่มแม่น้ำ และมีทำเลที่ตั้งอยู่ไม่ไกลจากกรุงเทพฯ มีการขยายการศึกษาในระดับอุดมศึกษา (มหาวิทยาลัย) ในพื้นที่ นอกจากนี้กลุ่มจังหวัดยังมีพื้นที่ชายแดนติดกับสหภาพพม่า ในจังหวัดกาญจนบุรี และราชบุรี จึงมีศักยภาพสูงในการพัฒนาความร่วมมือด้านการค้าและการลงทุนกับสหภาพพม่าในลักษณะเขตเศรษฐกิจร่วมไทย-พม่า เพื่อเปิดประตูการค้าสู่อันดามัน สู่เอเชียใต้ ตะวันออกกลางและยุโรป และยังมีทรัพยากรน้ำผิวดิน แม่น้ำสายสำคัญๆ หลายสายได้แก่ แม่น้ำแม่กลอง และเขื่อนกั้นน้ำที่สำคัญ คือ เขื่อนวชิราลงกรณ์ และเขื่อนศรีนครินทร์ และยังเป็นแหล่งพลังงานพื้นฐาน (Base Load Plant) โดยมีโรงไฟฟ้าพลังความร้อนที่น้ำเข้าแก๊สธรรมชาติจากสหภาพพม่า และมีแหล่งผลิตไฟฟ้าพลังน้ำที่สำคัญของประเทศ

● **กลุ่มที่ 4** ภาคกลางตอนล่าง 2 (ประกอบด้วยจังหวัดเพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ สมุทรสาคร สมุทรสงคราม) จากการที่กลุ่มจังหวัดมีพื้นที่เลียบชายฝั่งอ่าวไทย ทุกจังหวัดมีพื้นที่ติดทะเลด้านอ่าวไทยทั้ง 4 จังหวัดและมีท่าเรือประมง และชายฝั่ง มีโครงข่ายการคมนาคมขนส่ง ที่เชื่อมต่อกับพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ พื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก และภูมิภาคอื่นๆ ปัจจุบันจึงเป็นแหล่งที่ตั้งของอุตสาหกรรมหลัก แหล่งประมงที่สำคัญของประเทศและยังเหมาะสมต่อกิจกรรมด้านการวิจัยและพัฒนาด้านการประมงและพืช รวมทั้งปัจจุบันยังเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (ECO TOURISM) และแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลที่เป็นที่รู้จักของคนทั่วไป

พื้นที่ภาคกลางจึงมีบทบาทในการเป็นฐานอุตสาหกรรมหลักด้านการผลิต อุปกรณ์และเครื่องมือทางวิทยุ โทรทัศน์และการสื่อสาร และอุตสาหกรรมอาหาร และเครื่องดื่ม เป็นศูนย์กลางการค้า การขนส่งและสื่อสารเชื่อมโยงประเทศเพื่อนบ้าน เป็นฐานการเรียนรู้และวิจัย พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2551)

2. การพัฒนาและปรับการเปลี่ยนแปลง

การพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมที่ผ่านมาของภาคกลาง ส่งผลกระทบให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

2.1 ด้านเศรษฐกิจ

ภาคกลางมีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจส่วนรวมของประเทศ โดยมูลค่าผลิตภัณฑ์ภาคและอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจตลอดจนรายได้ครัวเรือนสูงเมื่อเทียบกับภาคอื่นๆ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

- **ผลิตภัณฑ์ภาคต่อหัว (GRP per capita)** สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติระบุว่า ปี 2550 ทุกภาคมีผลิตภัณฑ์ภาคต่อหัวเพิ่มขึ้นจากปี 2549 โดยภาคกลาง เพิ่มขึ้น 16,465 บาท กรุงเทพฯ และปริมณฑลเพิ่มขึ้น 17,711 บาท ภาคตะวันตก เพิ่มขึ้น 5,711 บาท ภาคกลางมีมูลค่าผลิตภัณฑ์ภาคสูงเป็นอันดับสองรองจากภาคตะวันออก ในขณะที่ภาคตะวันออกมีค่าเฉลี่ยผลิตภัณฑ์ภาคต่อหัว สูงสุดที่ระดับ 324,609 บาทต่อปี และภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีค่าต่ำสุดที่ 40,144 บาท ต่อปี ค่าความแตกต่างประมาณ 8.1 เท่า สำหรับค่าเฉลี่ยทั้งประเทศ เท่ากับ 128,606 บาท ขยายตัวร้อยละ 7.5 เมื่อเทียบกับ 119,579 บาท ในปี 2549

ตารางที่ 1 ผลผลิตภาคต่อหัวและอัตราเพิ่มในปี 2549-2550

ภาค	GRP per capita (บาท/ปี)		อัตราเพิ่ม	
	2549	2550	2549	2550
ตะวันออกเฉียงเหนือ	36,062	40,144	12.1	11.3
เหนือ	57,914	63,088	11.9	8.9
ใต้	90,724	93,821	12.8	3.4
ตะวันออก	293,808	324,609	14.0	10.5
ตะวันตก	91,003	96,714	10.2	6.3
กลาง	186,780	203,245	10.8	8.8
กทม. และปริมณฑล	296,676	314,387	6.0	6.0
เฉลี่ยทั้งประเทศ	119,579	128,606	9.7	7.5

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

หมายเหตุ: ภาคกลาง ประกอบด้วยจังหวัดสระบุรี สิงห์บุรี ชัยนาท อ่างทอง สิงห์บุรี พระนครศรีอยุธยา

ภาคตะวันตก ประกอบด้วยจังหวัดราชบุรี กาญจนบุรี ประจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรี สุพรรณบุรี สมุทรสงคราม

กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ประกอบด้วยจังหวัดกรุงเทพมหานคร สมุทรปราการ สมุทรสาคร ปทุมธานี นครปฐม นนทบุรี

- อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติระบุว่าปี 2550 ภาคกลางมีอัตราการขยายตัว ร้อยละ 7.0 เนื่องจากการผลิตในสาขาอุตสาหกรรมซึ่งมีส่วนถึงร้อยละ 71.0 ของการผลิตทั้งหมดยังเติบโตดี ส่วนเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล ขยายตัวร้อยละ 4.8 ตามการเติบโตของภาคนอกเกษตร ภาคตะวันตก ขยายตัวร้อยละ 4.0 โดยมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นทั้งภาคการเกษตรและนอกภาคการเกษตร

ตารางที่ 2 อัตราการขยายตัวและโครงสร้างการผลิตรายภาค (ร้อยละ)

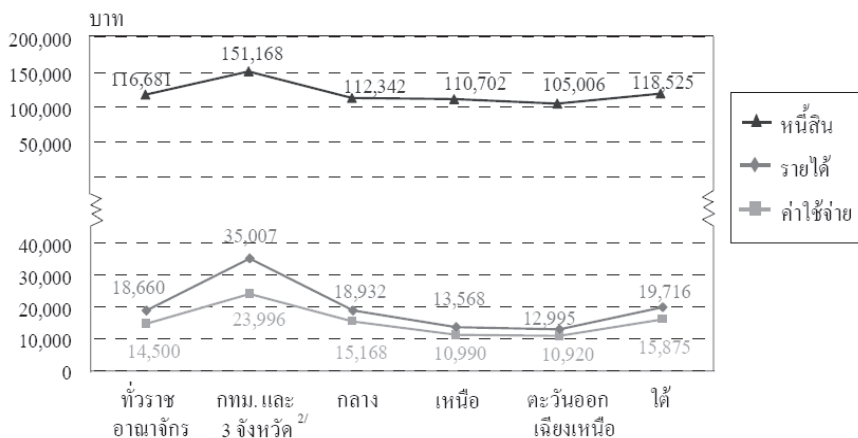
ภาค	อัตราการขยายตัว		โครงสร้าง	
	2549	2550	2549	2550
ตะวันออกเฉียงเหนือ	8.1	5.9	9.9	10.0
เหนือ	5.4	4.9	8.2	8.2
ใต้	4.8	1.8	8.9	8.6
ตะวันออก	4.8	5.6	16.0	16.1
ตะวันตก	3.7	4.0	3.9	3.8
กลาง	6.8	7.0	8.9	9.1
กทม. และปริมณฑล	4.7	4.8	44.2	44.2
รวมทั้งประเทศ	5.2	4.9	100.0	100.0

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

อย่างไรก็ตาม เศรษฐกิจในภาพรวมของประเทศ ปี 2550 ชะลอตัวลงจากร้อยละ 5.2 เหลือร้อยละ 4.9 และมีการชะลอลงอย่างต่อเนื่อง โดยทั้งปี 2551 เศรษฐกิจขยายตัวเพียงร้อยละ 2.6 เนื่องจากการส่งออกลดลงทั้งสินค้าและบริการ ประกอบกับการลงทุนลดลง

- รายได้ครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติได้ทำการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมครัวเรือน ปี 2550 พบว่า รายได้ของครัวเรือนกรุงเทพฯและ 3 จังหวัดรอบ คือ นนทบุรี ปทุมธานี และสมุทรปราการ มีรายได้ครัวเรือนสูงกว่าภาคอื่นๆ มากคือ 35,007 บาท ภาคกลาง มีรายได้ 18,923 บาท ซึ่งสูงกว่ารายได้เฉลี่ยครัวเรือนทั่วประเทศ คือ 18,600 บาท

**แผนภูมิที่ 1 รายได้ ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือนและหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือน
รายภาค ปี 2550**

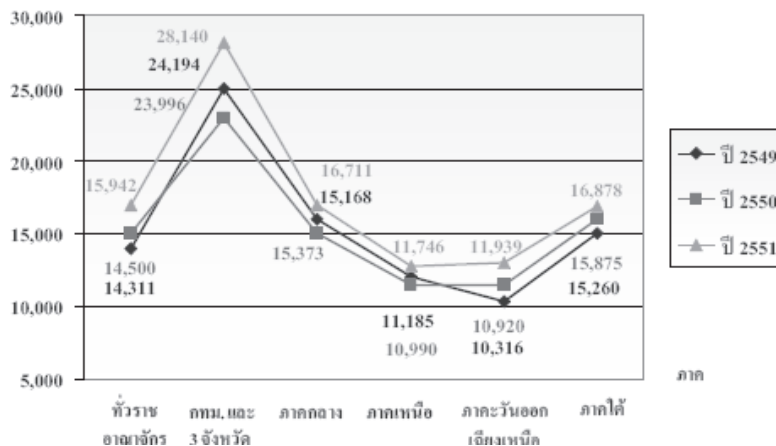
ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ

● **ค่าใช้จ่ายครัวเรือน** สำนักงานสถิติแห่งชาติได้ทำการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมครัวเรือน ปี 2551 พบว่า ครัวเรือนทั่วประเทศ มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเดือนละ 15,942 บาท ค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่ร้อยละ 34.2 เป็นค่าอาหารและเครื่องดื่ม รองลงมาเป็นค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการเดินทางและยานพาหนะ ร้อยละ 19.3 ค่าที่อยู่อาศัยและเครื่องใช้ภายในบ้าน ร้อยละ 19.1 ค่าเครื่องนุ่งห่ม/รองเท้า ร้อยละ 5.3 การบันเทิง/การจัดงานพิธี ร้อยละ 3.3 การสื่อสาร ร้อยละ 3.2 เวชภัณฑ์ค่ารักษาพยาบาล ร้อยละ 2.2 การศึกษา ร้อยละ 2.2 กิจกรรมทางศาสนา ร้อยละ 1.1 9 ตามลำดับ

เมื่อเปรียบเทียบค่าใช้จ่าย ปี 2549-2551 พบว่า ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน ในเขต กรุงเทพฯและ 3 จังหวัดคือ นนทบุรี ปทุมธานี และสมุทรปราการ มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อครัวเรือนสูงกว่าภาคอื่นมาก ในปี 2551 คือ 28,140 บาท หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 17.3 จากปี 2550-2551 ส่วนภาคกลาง มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อครัวเรือนในปี 2551 คือ 16,712 บาท หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 10.2

สำหรับค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือนทั่วประเทศ เพิ่มขึ้นจาก 14,331 บาท ในปี 2549 เป็น 15,942 บาท หรือเพิ่มขึ้น 1,631 บาท ในปี 2551 ขณะที่ปี 2550 เพิ่มขึ้นจากปี 2549 เพียง 189 บาท

แผนภูมิที่ 2 เปรียบเทียบค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อครัวเรือนรายภาค ปี 2549 - 2550

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ

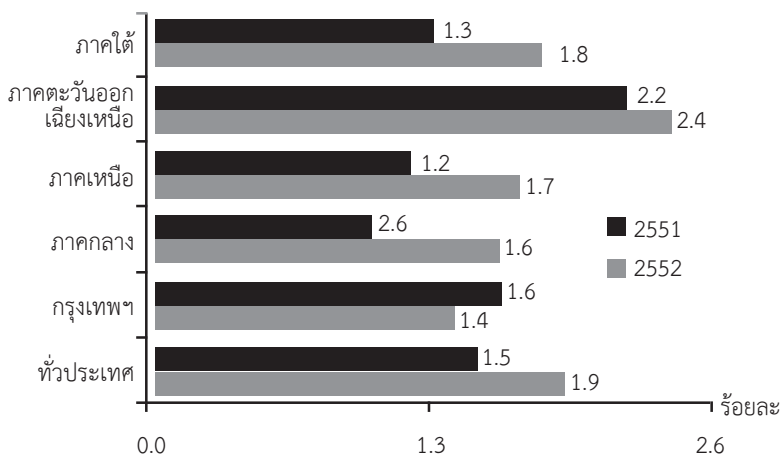
2.2 ต้นสังคม

การที่ภาคกลางมีอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจมากกว่าภาคอื่นๆ ได้ส่งผลทำให้เกิดการย้ายถิ่นของประชากร ภาวะการว่างงาน แรงงานต่างด้าวที่อพยพเข้ามาในภาคกลางจำนวนมาก ครอบครัวหย่าร้าง เด็กและเยาวชนมีปัจจัยเสี่ยงต่อการมีพฤติกรรมอันไม่พึงประสงค์ ผู้สูงอายุต้องอยู่ตามลำพัง อันส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของมนุษย์และความสุข ดังรายละเอียด

- **อัตราการว่างงาน** สำนักงานสถิติแห่งชาติ ได้ทำการสำรวจภาวะการทำงาน of ประชากร ปี 2552 เดือนมีนาคม พบว่า ประเทศไทยมีจำนวนผู้ว่างงานทั้งสิ้น 7.11 แสนคน หรือคิดเป็นอัตราการว่างงาน ร้อยละ 1.9 ภาคกลางมีจำนวนผู้ว่างงาน 1.48 แสนคน รองลงมาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เมื่อเปรียบเทียบ

อัตราการว่างงานกับช่วงเวลาเดียวกันกับปี 2551 พบว่า ภาคกลางเป็นภาคที่มีอัตราการว่างงานเพิ่มขึ้นสูงสุดถึงร้อยละ 0.6 ในภาพรวมทุกภาคมีอัตราการว่างงานเพิ่มขึ้น ยกเว้นกรุงเทพมหานคร มีอัตราการว่างงานลดลงร้อยละ 0.2

แผนภูมิที่ 3 เปรียบเทียบอัตราการว่างงานรายภาค เดือนมีนาคม ปี 2551 กับ ปี 2552

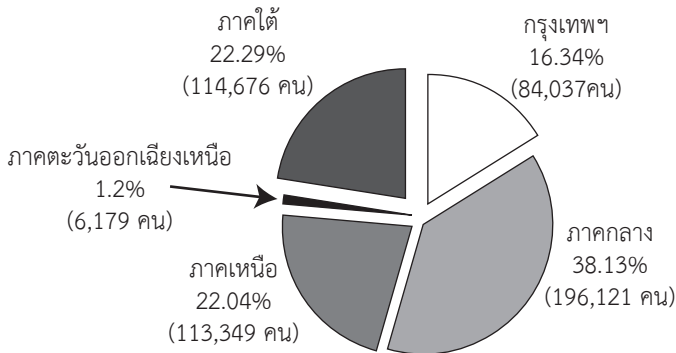
ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ

สำหรับอุตสาหกรรมการผลิตที่ลดลงในกลุ่มอุตสาหกรรมย่อยของการผลิตต่างๆ ที่สำคัญ ได้แก่ การผลิตสิ่งทอลดลง 1.1 แสนคน การผลิตผลิตภัณฑ์จากแร่โลหะ 5.8 หมื่นคน การพิมพ์โฆษณา 5.3 หมื่นคน การผลิตผลิตภัณฑ์ยางและพลาสติก 5.1 หมื่นคน การผลิตเฟอร์นิเจอร์ 4.7 หมื่นคน การผลิตเครื่องจักรและอุปกรณ์ 3.5 หมื่นคน การผลิตกระดาษและผลิตภัณฑ์กระดาษ 1.7 หมื่นคน การผลิตเครื่องจักรและเครื่องอุปกรณ์ไฟฟ้า และการผลิตยานยนต์ มีสัดส่วนใกล้เคียงกัน 8 พันคน

● **แรงงานต่างด้าว** กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงานได้ระบุว่า ปี 2552 เดือนมีนาคม มีแรงงานต่างด้าวในกลุ่มเข้าเมืองผิดกฎหมายตามภูมิภาคจำนวน 514,362 คน อยู่ในพื้นที่ภาคกลางมากที่สุด จำนวน 196,121 คน (ร้อยละ 38.13) โดยในกลุ่มแรงงานต่างด้าว 3 สัญชาติ เป็นชาวพม่ามากที่สุด จำนวน

74,901 คน รองลงมาเป็นชาวลาว 430 คน และกัมพูชา 80 คน ที่เหลือเป็น
ชนกลุ่มน้อย 14,628 คน

แผนภูมิ 4 แรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายที่ได้รับอนุญาตทำงานจำแนกตาม
รายการภาค เดือนมีนาคม ปี 2552

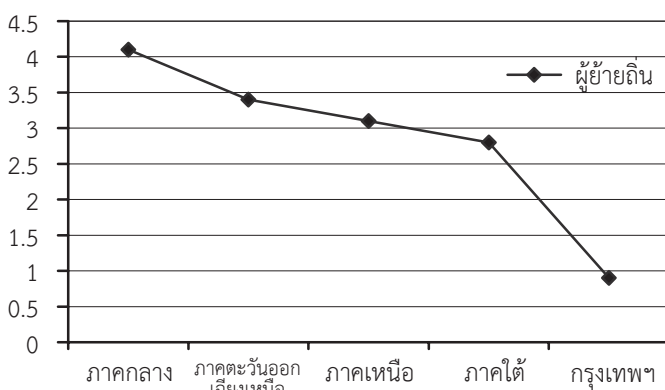
ที่มา : กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน

หมายเหตุ : แรงงานต่างด้าวเข้าเมืองผิดกฎหมาย หมายถึง แรงงานต่างด้าวที่ขอ
อนุญาตการทำงานตามมาตรา 13

- (1) คนต่างด้าวที่เข้ามาอยู่ในราชอาณาจักร โดยไม่ได้รับอนุญาตฯ แบ่งเป็น
 - ชนกลุ่มน้อยบนพื้นที่สูง ได้แก่ ไทยใหญ่ กระเหรี่ยง แม้ว เป็นต้น (ทำงาน
ได้ 27 อาชีพ)
 - คนต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองที่ได้รับการผ่อนผันฯ ตามมติคณะรัฐมนตรี
ได้แก่ คนต่างด้าวสัญชาติพม่า ลาว กัมพูชา (ทำงานได้ 2 อาชีพ คือ กรรมกร และ
คนรับใช้ในบ้าน)

● **การย้ายถิ่น** สำนักงานสถิติแห่งชาติ ได้ทำการสำรวจการย้ายถิ่นของ
ประชากร ปี 2550 พบว่า ผู้ย้ายถิ่นมีจำนวน 2.1 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 3.2 ของ
ประชากรทั้งประเทศ ภาคกลางมีส่วนของผู้ย้ายถิ่นสูงสุด คือ ร้อยละ 4.1 รองลง
มาคือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ ภาคใต้และกรุงเทพฯ คือ คิดเป็น
ร้อยละ 3.4 , 3.1, 2.8 และ 0.9 ตามลำดับ

แผนภูมิที่ 5 ร้อยละของผู้ย้ายถิ่นแต่ละภาค จำแนกตามภาคที่อยู่ปัจจุบัน

ที่มา: สำนักงานสถิติแห่งชาติ

หมายเหตุ : ผู้ย้ายถิ่น หมายถึง ผู้ที่ย้ายสถานที่อยู่อาศัย จากหมู่บ้านหนึ่งหรือเขตเทศบาลหนึ่ง หรือจากต่างประเทศซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยครั้งสุดท้ายมายังอีกหมู่บ้านหนึ่งหรือเขตเทศบาลหนึ่ง

- **อัตราการหย่าร้าง** กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย รายงานจำนวนและร้อยละของการจดทะเบียนสมรสและการหย่า ปี 2548-2549 พบว่าร้อยละของการจดทะเบียนสมรสและการหย่า ของภาคกลาง จากเดิมร้อยละ 30.0 เป็น ร้อยละ 30.5 เพิ่มขึ้น ร้อยละ 0.5 ปี 2549 ภาคกลางมีจำนวนการจดทะเบียนสมรส 97,510 คู่ และมีการจดทะเบียนหย่า 29,766 คู่

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของการจดทะเบียนสมรสและการหย่า จำแนกตามภาค ตั้งแต่ปี 2548-2549

ภาค	สมรส				หย่า			
	2548		2549		2548		2549	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ทั่วราชอาณาจักร	345,234	100.0	356,187	100.0	90,688	100.0	97,563	100.0
กรุงเทพฯ	45,420	13.2	47,340	13.3	15,158	16.7	15,582	16.0
กลาง	92,715	26.8	97,510	27.4	27,203	30.0	29,766	30.5

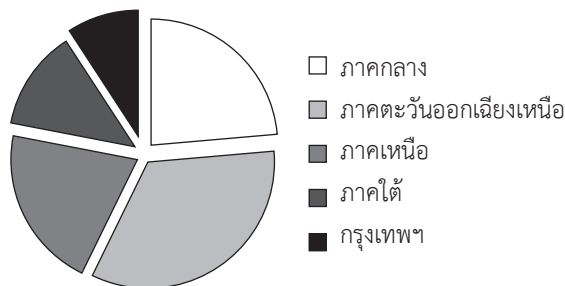
เหนือ	58,641	17.0	58,731	16.5	18,118	20.0	18,694	19.2
ตะวันออก เฉียงเหนือ	105,324	30.5	108,291	30.4	21,654	23.9	24,469	25.0
ใต้	43,134	12.5	44,309	12.4	8,555	9.4	9,052	9.3

ที่มา : กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

● **ผู้สูงอายุ** สำนักงานสถิติแห่งชาติได้ทำการสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย ปี 2550 พบว่า ประเทศไทยมีจำนวนและสัดส่วนของผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 10.7 ในขณะที่ดัชนีผู้สูงอายุก็มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น จนเกือบจะเป็นครึ่งหนึ่งของประชากรวัยเด็กในปี 2550 นอกจากนี้ ยังพบว่าอัตราส่วนเกือหนุนผู้สูงอายุมีแนวโน้มลดลงเหลือ 6.3 ในปี 2550 ยังพบอีกว่า ผู้สูงอายุไทยที่อาศัยอยู่คนเดียวตามลำพังในครัวเรือนมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นเป็นร้อยละ 7.7 ในปี 2550

ภาคกลางมีจำนวนผู้สูงอายุอาศัยอยู่ร้อยละ 23.6 สูงเป็นอันดับสองรองจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือ ร้อยละ 33.6 ส่วนภาคเหนือและภาคใต้ ร้อยละ 20.9 และ 12.7 กรุงเทพฯมีผู้สูงอายุน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 9.2

แผนภูมิที่ 7 ร้อยละการกระจายตัวของประชากรผู้สูงอายุ ตามรายภาค ปี 2550

ที่มา: สำนักงานสถิติแห่งชาติ

หมายเหตุ : ผู้สูงอายุ หมายถึง ผู้ที่มีอายุ 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป

- **เด็กกำพร้า เด็กเร่ร่อน เด็กถูกทอดทิ้ง เด็กที่ได้รับผลกระทบจากโรคเอดส์** จากข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้านของกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ปี 2546-2550 พบว่า เด็กกำพร้า เด็กเร่ร่อน เด็กถูกทอดทิ้ง เด็กที่ได้รับผลกระทบจากโรคเอดส์ ในภาคกลางมีแนวโน้มลดลง โดยปี 2548 ลดลง 6,263 คน จากจำนวน 6,431 คนในปี 2546 และในปี 2550 ลดลงเหลือ 2,501 คน

เมื่อพิจารณาในแต่ละประเภท พบว่า เด็กกำพร้า เด็กถูกทอดทิ้งและ เด็กที่ได้รับผลกระทบจากโรคเอดส์ มีแนวโน้มลดลง ยกเว้นเด็กเร่ร่อนมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น

ตารางที่ 5 เด็กกำพร้า เด็กเร่ร่อน เด็กถูกทอดทิ้ง เด็กที่ได้รับผลกระทบจากโรคเอดส์ ระหว่างปี 2546-2550

ประเภท/ปี	2546	2548	2550
เด็กกำพร้า	5,096	5,354	1,076
เด็กเร่ร่อน	616	172	1,087
เด็กถูกทอดทิ้ง	197	163	109
เด็กที่ได้รับผลกระทบจากโรคเอดส์	522	583	230
รวม	6,431	6,263	2,015

ที่มา : กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย

- **เด็กและเยาวชน** โครงการติดตามสภาวะการณ์เด็กและเยาวชนภาคกลาง ได้รายงานถึงสถานการณ์เด็กและเยาวชนภาคกลาง ปี 2550-2551 เมื่อเปรียบเทียบกับปี 2548-2549 พบว่า สถานการณ์ด้านสังคมแย่ลงมากถึง 17 ตำบลขึ้น ดีขึ้นเพียง 10 ตำบลขึ้น โครงการติดตามสภาวะการณ์เด็กและเยาวชนภาคกลาง

ตารางที่ 5 สถานการณ์ด้านสังคมของเด็กและเยาวชนภาคกลาง

สถานการณ์ด้านสังคมของเด็กและเยาวชนภาคกลาง	
สถานการณ์ที่แย่ลง	เล่นเกมออนไลน์เพิ่มขึ้น ใช้เวลาส่ง SMS มากขึ้น เล่นอินเทอร์เน็ตมากขึ้น ใช้จ่ายเงินเพิ่มมากขึ้น ไม่ได้อยู่กับพ่อแม่มากขึ้น ไปเที่ยวกับพ่อแม่ น้อยลง เวลาที่พบปะพูดคุยกับผู้ปกครอง ญาติ น้อยลง เด็กประณม มัธยมต้น ช่วยงานบ้านลดลง อยู่บ้านคนเดียวมากขึ้น ขอคำปรึกษาจากครูลดลง คิดเชิงลบลดลง เชื้อกัญแห่งกรรมลดลง จดทะเบียนหย่าร้างมากขึ้น ถูกล้วงละเมิดทางเพศเพิ่มขึ้น ขอบำบัดยาเสพติดเพิ่มขึ้น พื้นที่เสี่ยงเพิ่มขึ้น และมีร้านอินเทอร์เน็ตมากขึ้น
สถานการณ์ที่ดีขึ้น	การเที่ยวกับเพื่อนกลางคืนน้อยลง การเดินห้าง/ซื้อของตามห้างลดลง การดูซีรีส์ไป เว็บไป คลิปไปลดลง การไปอยู่บ้านเพื่อนน้อยลง การเล่นเกมพนันน้อยลง การพบเห็นยาเสพติดลดลง การเห็นการพกพาอาวุธ ชูกรรโชกทรัพย์ลดลง และความคิดเห็นว่าประเทศมีคนทุจริตลดลง เด็กได้พูดคุยกับพ่อแม่เพิ่มขึ้น ใช้เวลาทำงานบ้านเพิ่มมากขึ้น

ที่มา : โครงการติดตามสภาวะการณ์เด็กและเยาวชนภาคกลาง

สำหรับสถานการณ์เด็กและเยาวชนระดับประเทศ ด้านสังคม ที่ควรเฝ้าระวังเป็นพิเศษ กับ 3 สถานการณ์ ได้แก่

1. ปัญหาแม่วัยรุ่น การที่มีเด็กอายุต่ำกว่า 19 ปี มาทำคลอดสูงขึ้นต่อเนื่อง ตั้งแต่ 2548-2551 ซึ่งปี 2551 ประมาณการว่ามีถึง 77,092 คน จากปี 2550 ที่มี 68,385 คน

2. เด็กเกาใจเริ่มไม่พอใส่ โดยปี 2551 มีเด็กถูกส่งเข้าสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนปี 2551 จำนวน 42,102 คน มากกว่าปี 2550 ประมาณ 2,000 คน คดีอันดับต้นๆ คือ ลักทรัพย์ ยาเสพติดและการทำร้ายต่อชีวิตและร่างกาย

3. เด็กใช้ชีวิตกับสื่อมากขึ้น ประมาณ 6-7 ชั่วโมงต่อวัน ที่หมดไปกับสื่อต่างๆ ทั้งโทรศัพท์มือถือ อินเทอร์เน็ตและโทรทัศน์

- ความมั่นคงของมนุษย์ สำนักมาตรฐานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้ประเมินสถานการณ์ความมั่นคงของมนุษย์ประเทศไทย ปี 2550 ภายใต้กรอบมาตรฐานและตัวชี้วัดความมั่นคงประกอบด้วย 10 มิติ ได้แก่ ที่อยู่อาศัย สุขภาพอนามัย การศึกษา การมีงานทำและรายได้ ความมั่นคงส่วนบุคคล ครอบครัว การสนับสนุนทางสังคม สังคมวัฒนธรรม สิทธิและความเป็นธรรม และการเมืองและธรรมาภิบาล จำนวน 56 ตัวชี้วัด ทั้งนี้ค่าดัชนีความมั่นคงของมนุษย์มีค่าต่ำสุด-สูงสุด ระหว่าง 0-100 พบว่า ค่าดัชนีความมั่นคงของมนุษย์ มีค่าเฉลี่ย 69.65 ภาคเหนือมีค่าดัชนีความมั่นคงมนุษย์สูงสุด 77.20 ต่ำสุดคือภาคกลาง 63.02 มิติที่มีค่าดัชนีความมั่นคงของมนุษย์สูงสุดคือ มิติความเป็นธรรม 70.29 ต่ำสุด คือ มิติครอบครัว 68.98 ซึ่งเป็นเพียงมิติเดียวที่มีค่าดัชนีความมั่นคงของมนุษย์ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยประเทศ

ภาคกลางมีค่าดัชนีความมั่นคงของมนุษย์ต่ำกว่าทุกภาคคือ 63.02 ซึ่งค่าดัชนีความมั่นคงของมนุษย์ในภาพรวมทั้งประเทศ มีค่าเฉลี่ย 69.65 หากพิจารณาในรายมิติ พบว่า มิติสุขภาพอนามัย มิติการมีงานทำและรายได้ มิติสังคม-วัฒนธรรม มีค่าดัชนีความมั่นคงของมนุษย์สูง ในขณะที่มิติความมั่นคงส่วนบุคคล มิติครอบครัวและมิติที่อยู่อาศัย มีค่าดัชนีความมั่นคงของมนุษย์ต่ำ

ตารางที่ 6 ค่าดัชนีความมั่นคงของมนุษย์ ภาพรวมและรายภาค จำแนกตามมิติ ปี 2550

มิติ \ ภาค	ภาพรวมประเทศ	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคกลาง	ภาคใต้
1 มิติที่อยู่อาศัย	69.82	73.41	76.46	65.90	63.72
2 มิติสุขภาพอนามัย	69.93	71.22	59.69	74.53	73.71
3 มิติการศึกษา	70.02	73.20	76.68	66.25	64.12
4 มิติการมีงานทำและรายได้	69.79	65.22	66.12	72.13	75.96
5 มิติความมั่นคงส่วนบุคคล	69.71	77.21	79.01	59.73	66.53
6 มิติครอบครัว	68.98	65.99	76.72	61.99	75.08
7 มิติการสนับสนุนทางสังคม	69.71	75.68	76.14	67.70	57.50
8 มิติสังคม-วัฒนธรรม	69.99	73.83	68.65	73.52	60.62
9 มิติสิทธิและความเป็นธรรม	70.29	73.05	74.01	65.34	71.09
10 มิติการเมืองและธรรมาภิบาล	69.92	75.31	62.37	68.98	75.37
ค่า CHSI เฉลี่ย	69.65	77.20	75.25	63.02	65.23

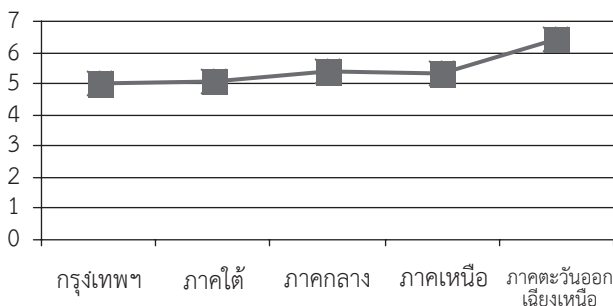
ที่มา : สำนักมาตรฐานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

หมายเหตุ : ความมั่นคงของมนุษย์ หมายถึง การที่ประชาชนได้รับหลักประกันด้านสิทธิ ความปลอดภัย การตอบสนองต่อความจำเป็นขั้นพื้นฐาน สามารถดำรงอยู่ในสังคมอย่างมีศักดิ์ศรี ตลอดจนได้รับโอกาสอย่างเท่าเทียมกันในการพัฒนาศักยภาพของตนเอง

● **ความสุขมวลรวม** สำนักวิจัยเอแบคโพลล์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ ได้ทำการวัดความสุขของคนไทย ปี 2551 ช่วงระหว่างเดือนกันยายนถึงตุลาคม ค่ะแนเต็ม 10 ค่ะแน พบว่า ประชาชนในภาคกลางมีคะแนนความสุขมวลรวม 5.36 ค่ะแน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีความสุขมวลรวมมากที่สุดคือได้คะแนน 6.40 รองลงมาคือ ภาคเหนือ ได้คะแนน 5.34 และภาคใต้ได้คะแนน 5.09 กรุงเทพฯ มีคะแนนความสุขมวลรวมน้อยที่สุด คือได้คะแนน 5.01

แผนภูมิที่ 8 ความสุขมวลรวมของคนไทย ระหว่างเดือนกันยายนถึงตุลาคม

ปี 2551

ที่มา : สำนักวิจัยเอแบคโพลล์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ

หมายเหตุ : การวัดความสุขมวลรวมเป็นการวัดเรื่องของความพึงพอใจของประชาชนและการได้รับสิ่งที่ประชาชนคาดหวังในภาพรวมของชีวิตทั้งในเรื่องของคุณภาพชีวิต ความอยู่เย็นเป็นสุข ความพอใจในชีวิตและการทำให้ชีวิตเป็นจริงตามความต้องการ โดยครอบคลุม สุขภาพกาย สุขภาพใจ ความสัมพันธ์ของคนในครอบครัว ชุมชน ความเป็นธรรมในสังคม การเมือง สภาวะเศรษฐกิจ ส่วนตัวและของประเทศ วัฒนธรรม การเข้าถึงบริการแพทย์ สภาพแวดล้อม ความจงรักภักดี

- **สภากองค์กรชุมชนตำบล** สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) ได้ส่งเสริมให้มีการจัดตั้งสภากองค์กรชุมชนตำบลเพื่อให้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่นตามความหลากหลายของวิถีชีวิต วัฒนธรรมและภูมิปัญญาของท้องถิ่น และเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ โดย ปี 2551 มีจำนวนการจัดตั้งสภากองค์กรชุมชนในระดับจังหวัดทั่วประเทศรวม 1,075 ตำบล จำนวนชุมชนที่จัดแจ้งรวมทั้งหมด 29,409 ชุมชน/กลุ่ม แบ่งเป็น ภาคกลาง/ตะวันตก 4,983 ชุมชน ร้อยละ 16.9 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 8,644 ชุมชน ร้อยละ 29.4 ภาคเหนือ 8,045 ชุมชน ร้อยละ 27.3 กรุงเทพมหานครและภาคตะวันออก 4,421 ชุมชน ร้อยละ 15 และภาคใต้ 3,316 ชุมชน ร้อยละ 11.3

ตารางที่ 7 จำนวน และร้อยละของสภาองค์กรชุมชน ตามรายภาค
ปี 2551

ภาค	จำนวน	ร้อยละ
ภาคกลาง/ตะวันตก	4,983	16.9
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	8,644	29.4
ภาคเหนือ	8,045	27.3
กทม.และภาคตะวันออก	4,421	15
ภาคใต้	3,316	11.3
รวม	29,409	100

ที่มา : สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน

2.3 ด้านสิ่งแวดล้อม

การที่เศรษฐกิจของภาคกลางพึ่งพิงภาคอุตสาหกรรมสูงประกอบกับการขาดจิตสำนึกของประชาชน ทำให้มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติเกินกว่าความสามารถในการรองรับได้ และยังก่อให้เกิดของเสียจากการผลิต ทำให้ระบบนิเวศขาดความสมดุล เกิดปัญหาแหล่งน้ำเสื่อมโทรม ของเสียอันตรายมีปริมาณมาก ส่งผลต่อการดำรงชีวิตของประชาชนภาคกลาง ดังรายละเอียด

- คุณภาพแหล่งน้ำ กรมควบคุมมลพิษ ตรวจสอบคุณภาพแหล่งน้ำผิวดิน ปี 2549 พบว่า แหล่งน้ำในภาคกลาง คุณภาพน้ำที่อยู่ในระดับดี ได้แก่ แม่น้ำแควน้อย แควใหญ่และเพชรบุรีตอนบน ในขณะที่ แม่น้ำท่าจีนตอนล่างอยู่ในชั้นวิกฤต หรือเสื่อมโทรมมาก หมายความว่าสามารถใช้ประโยชน์ในการคมนาคมได้เพียงอย่างเดียว

ตารางที่ 6 คุณภาพน้ำในแหล่งน้ำที่สำคัญของภาคกลาง ปี 2549

เกณฑ์คุณภาพน้ำ	แหล่งน้ำ
ดี (การอนุรักษ์สัตว์น้ำ การประมง การว่ายน้ำ กีฬาทางน้ำ การอุปโภคและบริโภค โดยต้องทำการฆ่าเชื้อโรคและปรับปรุงคุณภาพน้ำก่อน)	แควน้อย แควใหญ่ เพชรบุรีตอนบน
พอใช้ (การเกษตร การอุปโภคและบริโภค โดยต้องทำการฆ่าเชื้อโรคและปรับปรุงคุณภาพน้ำก่อน)	เจ้าพระยาตอนบน ท่าจีน ตอนบน แม่กลอง ภูเขาบุรี สะแกกรัง ปราณบุรี
เสื่อมโทรม (การอุตสาหกรรม การอุปโภคและบริโภค โดยต้องทำการฆ่าเชื้อโรคและปรับปรุงคุณภาพน้ำเป็นพิเศษก่อน)	เพชรบุรีตอนล่าง ลพบุรี ป่าสัก ท่าจีนตอนกลาง เจ้าพระยาตอนกลาง เจ้าพระยาตอนล่าง
เสื่อมโทรมมาก (การคมนาคม)	ท่าจีนตอนล่าง

ที่มา : กรมควบคุมมลพิษ

● **คุณภาพน้ำทะเล** กรมควบคุมมลพิษ ตรวจสอบคุณภาพน้ำทะเล ปี 2549 พบว่า ภาคกลาง บริเวณที่มีคุณภาพน้ำทะเล เสื่อมโทรมอยู่ในพื้นที่อ่าวไทยตอนใน ได้แก่ บริเวณปากแม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำท่าจีน และแม่น้ำแม่กลอง ปัญหาที่พบยังคงเป็นปริมาณแบคทีเรียกลุ่มโคลิฟอร์มทั้งหมด ปริมาณอาหารที่มีค่าสูง และปริมาณออกซิเจนละลายน้ำต่ำกว่ามาตรฐานคุณภาพน้ำทะเล รวมถึงแบคทีเรียกลุ่มฟิโคคิโลลิฟอร์ม และแบคทีเรียกลุ่มเอ็นเทอโรคอกไคที่มีปริมาณสูง พบค่าสูงสุดบริเวณหน้าโรงงานฟอกย้อม กม. 35 สาเหตุที่ทำให้คุณภาพน้ำทะเลบริเวณนี้มีคุณภาพเสื่อมโทรมมาก เนื่องจากได้รับอิทธิพลโดยตรงจากแหล่งอุตสาหกรรมชุมชนบริเวณปากแม่น้ำ และชายฝั่ง ซึ่งส่วนใหญ่ไม่มีการบำบัดน้ำเสีย

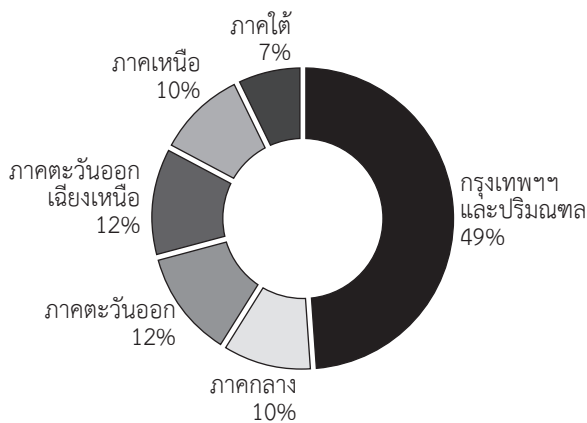
ตารางที่ 7 พารามิเตอร์ที่ไม่เป็นไปตามมาตรฐานคุณภาพน้ำทะเล ปี 2549

พารามิเตอร์	จำนวนสถานที่ที่ไม่เป็นไปตามมาตรฐานบริเวณที่มีค่าสูงสุด
ไนเตรด-ไนโตรเจน (มคก.-ไนโตรเจน/ล.)	11/13 หน้าโรงงานฟอกย้อม กม. 35 (4,578)
ฟอสเฟต –ฟอสฟอรัส (มคก.-ฟอสฟอรัส/ล.)	16/16 หน้าโรงงานฟอกย้อม กม. 35 (597)
แอมโมเนีย-ไนโตรเจน (มคก.-ไนโตรเจน/ล.)	2/10 ปากแม่น้ำเจ้าพระยา (93)
ออกซิเจนละลายน้ำ (มก.ล)	1/8 ปากแม่น้ำท่าจีน (0.8)
แบคทีเรียกลุ่มโคลิฟอร์มทั้งหมด (เอ็มพีเอ็น/100 มล.)	5/5 หน้าโรงงานฟอกย้อม กม. 35 (3,3000,000)
สังกะสี (มคก./ล.)	0/3 ปากแม่น้ำเจ้าพระยา (127.0)
แมงกานีส (มคก./ล.)	5/14 แม่น้ำท่าจีน (1,210)
ทองแดง (มคก./ล.)	1/7 ปากแม่น้ำเจ้าพระยา (49)
สารหนู (มคก./ล.)	0/2 ปากแม่น้ำเจ้าพระยา (13)
ตะกั่ว (มคก./ล.)	0/4 ปากแม่น้ำเจ้าพระยา (24)
สารแขวนลอย (มก./ล.)	3/11 ปากแม่น้ำเจ้าพระยา (1,218)
วัตถุลอยน้ำ	4/3 ปากคลอง 12 ธันวา แม่น้ำท่าจีน และแม่กลอง พบถุงพลาสติกและขยะอื่นๆ
น้ำมันและไขมันบนผิวน้ำ	0/2 หน้าโรงงานฟอกย้อม กม. 35 และปากแม่น้ำท่าจีน

ที่มา : กรมควบคุมมลพิษ

- **ของเสียอันตราย** กรมควบคุมมลพิษ รายงานสถานการณ์ของเสียอันตราย ปี 2549 พบว่า ของเสียอันตรายกว่าร้อยละ 49 ยังคงเกิดในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล และภาคกลาง ร้อยละ 10 จากปริมาณของเสียอันตรายที่เกิดขึ้นประมาณ 1.81 ล้านตัน ของเสียอันตรายที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่เป็นของเสียอันตรายอุตสาหกรรมซึ่งมีประมาณ 1.41 ล้านตัน และของเสียอันตรายชุมชนอีกประมาณ 0.40 ล้านตันของเสียอันตรายชุมชนอีกประมาณ 0.40 ล้านตัน ส่วนใหญ่ถูกทิ้งปะปนไปกับขยะมูลฝอยทั่วไป นอกจากนี้ยังมีขยะที่มาจากความเจริญทางเทคโนโลยี ทั้งตู้เย็น เครื่องซักผ้า เครื่องปรับอากาศ โทรทัศน์ และคอมพิวเตอร์ที่คาดการณ์ว่า จะเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 12 ต่อปี และจะมีมากถึง 128,220 ตัน ในปี 2553

แผนภูมิที่ 9 สัดส่วนการเกิดของเสียอันตรายที่เกิดขึ้น แต่ละภูมิภาค ปี 2549

ที่มา : กรมควบคุมมลพิษ

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น คงเป็นภาพสะท้อนสถานการณ์ได้เพียงส่วนหนึ่งเท่านั้น หากแต่คนภาคกลางจะต้อง ตื่นขึ้น รับรู้ เข้าใจ และตระหนัก ถึงสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น เพื่อทบทวนถึงสิ่งที่เคยทำมา และเส้นทางที่เดินต่อไปในอนาคต โดยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนด้วยมุมมองของคนในพื้นที่

3. ประเด็นความห่วงใยต่อพื้นที่ภาคกลาง

ผลจากการวิเคราะห์เอกสารร่วมกับการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในพื้นที่ภาคกลาง สามารถสรุปถึงประเด็นที่เป็นข้อห่วงใยในพื้นที่ ดังนี้

- การเติบโตของภาวะทางเศรษฐกิจของพื้นที่ภาคกลางที่ไม่ยั่งยืน ถึงแม้ว่าภาคกลางมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจส่วนรวมของประเทศ โดยมีอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจและผลิตภัณฑ์ภาคต่อหัว (GRP) สูงกว่าภาคอื่น เมื่อพิจารณาถึงเศรษฐกิจครัวเรือนยังพบเช่นเดียวกันว่า ครัวเรือนภาคกลางมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนสูงกว่าภาคอื่นและค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือนสูงขึ้น สิ่งที่มาคือหนี้สินของครัวเรือน สูงตามไปด้วย ด้วยระบบเศรษฐกิจที่มุ่งแสวงหาผลกำไรผลตอบแทนเป็นตัวเงิน ความทันสมัยทางวัตถุ เครื่องอำนวยความสะดวกต่างๆ ภาวะการแข่งขันและต้องพึ่งพาภาคอุตสาหกรรมสูง จนต้องประสบกับปัญหาการว่างงานและแรงงานต่างด้าวจำนวนมากที่อพยพเข้ามาทำงาน ที่อาจก่อให้เกิดปัญหาโรคติดต่อ ความไม่เพียงพอของบริการด้านสาธารณสุขการต่างๆ ส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยประชาชนที่อาศัยอยู่เดิม ความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ปัญหาอาชญากรรม

สิ่งที่เกิดขึ้นจริงเหล่านี้เป็นภาพที่ตรงข้ามกับสิ่งที่คนในภาคกลางอยากเห็น ความคาดหวังของคนภาคกลางต้องการเห็นการพัฒนาตามระบบการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง สามารถพึ่งตนเองได้ โดยอยู่บนฐานของความรู้จักพอประมาณ ไม่หลงใหลไปกับกระแสวัตถุนิยม สามารถดำรงชีวิตโดยปราศจากภาวะหนี้สิน อันจะส่งผลให้ตนเอง ครอบครัวมีความสุข และมีศักดิ์ศรี สังคมอยู่ร่วมกันด้วยความรักและความเอื้ออาทรต่อกันเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้

- ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงที่มีต่อครอบครัว ผู้สูงอายุ เด็กและเยาวชน ครอบครัวเป็นหน่วยย่อยที่เล็กที่สุดของสังคม เป็นการรวมกลุ่มของบุคคลที่มีความสัมพันธ์ทางสายโลหิตหรือทางสมรส สถาบันครอบครัวถือเป็นจุดกำเนิดของการเลี้ยงดู ชัดเจน หล่อหลอมให้สมาชิกปฏิบัติตามกรอบของประเพณี วัฒนธรรม และค่านิยมในสังคม สถานการณ์ในปัจจุบันสภาพครอบครัวของภาคกลางมีการเปลี่ยนแปลง อันเป็นผลมาจากการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคม ลักษณะครอบครัวภาคกลางเป็นครอบครัวเดี่ยว ความสัมพันธ์ที่ห่างเหิน เกิดปัญหาหย่าร้างที่อาจส่งผลกระทบต่อ ผู้สูงอายุที่มีแนวโน้มสูงขึ้น จะถูกทอดทิ้งหรืออยู่เพียงลำพังในครัวเรือน เด็กและเยาวชนได้รับการอบรมสั่งสอนน้อยลงจนทำให้เด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมอันไม่พึงประสงค์ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัย การติดเกม การเสพยาเสพติด เป็นต้น ในขณะที่คนภาคกลางอยากเห็นครอบครัวอบอุ่น ผู้สูงอายุไม่ถูกทอดทิ้ง ปลุกฝังให้เยาวชนรักถิ่นฐานบ้านเกิด ไม่ลืมรากเหง้าของตนเอง รักษาภูมิปัญญาไทย เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม ลด ละ เลิก อบายมุขหรือสิ่งเสพติดต่างๆ ตลอดจนร่วมสืบทอดเจตนารมณ์การทำงานเพื่อสังคมต่อไป

- ปัญหามลพิษทางสิ่งแวดล้อมที่เพิ่มมากขึ้น เนื่องจากการขยายตัวของเมืองและการเพิ่มขึ้นของประชากร และกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ซึ่งพื้นที่ภาคกลางเป็นแหล่งอุตสาหกรรมและมีชุมชนอยู่อย่างหนาแน่น ส่งผลให้เกิดภาวะมลพิษทางน้ำ ที่พบว่าแหล่งน้ำผิวดินและน้ำทะเลอยู่ในสภาพเสื่อมโทรม และของเสียอันตรายที่ถูกทิ้งปะปนไปกับขยะมูลฝอยทั่วไป โดยขาดการจัดการอย่างเป็นระบบ อาจส่งผลกระทบในระยะยาวและมีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น ที่จะก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งในการแย่งชิงทรัพยากร ภาวะขาดแคลนน้ำ และแหล่งอาหาร ปัญหาสุขภาพ ภาพที่คนภาคกลางต้องการให้เป็น คือ การพัฒนาอย่างยั่งยืน บนฐานเศรษฐกิจพอเพียง ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ครอบครัวและสังคม อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี ประชาชนมีจิตสำนึก และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

● ขาดความมั่นคงของมนุษย์และความสุขที่แท้จริง ที่ผ่านมารวัดค่าความสุขของประชากร โดยดูจากการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ (GDP) อัตราการรู้หนังสือของประชากร อายุขัยโดยเฉลี่ยของประชากร และอื่นๆ แล้วตัดสินว่าคือความสุขของประชากรในประเทศ หากวันนี้สถานการณ์ในภาคกลางได้สะท้อนให้เห็นแล้วว่า การที่ภาคกลางมีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ มีรายได้ มีงานทำ มีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ได้รับโอกาสในการเข้าถึงบริการทางการแพทย์ แต่กลับมีค่าดัชนีความมั่นคงของมนุษย์และความสุขน้อยกว่าภาคอื่นๆ ความสุขของคนในภาคกลาง มิได้อยู่ในรูปแบบของการแสวงหาความสุขส่วนตัวแต่เป็นความปรารถนาที่ต้องการให้คนในสังคมมีความสามัคคี สิ่งแวดล้อมที่ดี ความปลอดภัยจากอบายมุขและสิ่งเสพติด สุขภาพดี เศรษฐกิจดี ประกอบอาชีพสุจริต และคงไว้ซึ่งประเพณี วัฒนธรรมอันดีงามของสังคม อันจะเป็นความสุขที่แท้

ภาคกลางมีศักยภาพเชิงพื้นที่ที่หลากหลาย ทั้งในด้านภูมิประเทศ ทรัพยากรธรรมชาติ การพัฒนาภูมิภาคทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ที่เป็นทั้งโอกาสและวิกฤต อย่างไรก็ตาม ประชาชนภาคกลางยังคงมีความพยายามที่จะพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน จากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนไม่ว่าจะเป็นองค์กรชุมชน ประชาชน ภาครัฐ ภาคเอกชน ที่ก้าวเดินไปพร้อมกันด้วยจุดมุ่งหมายเดียวกัน